

ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDE BİR KİŞİSEL GELİŞİM KİTABI: KABUS-NÂME *

A SELF-HELP BOOK IN
OLD ANATOLIAN TURKISH: QABUS-NÂME

Oğuz SAMUK**

ÖZ

Bu çalışma Eski Anadolu Türkçesi'nin, bilinen gramatikal özelliklerinin yanında başka özelliklerin ve bu dönemin bilinen söz varlığının dışında yeniliklerin olup olmadığının saptanması ve bu tercümenin incelenmesi sonucunda elde edilen verilerin literatüre kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır. Kabus-nâme ve tercümeleri hakkında bazı genel bilgiler de bilgiler içeren bu makalede Kabus-Nâme'deki belirgin fonetik ve morfolojik özellikler üzerinde durulmuştur.

Kabus-Nâme, yazıldığı ve tercüme edildiği dönemlerde bir tür kişisel gelişim kitabı niteliğinde kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Kabus-Nâme, Yaşam Koçluğu, Dilbilim, Türk Dili ve Edebiyatı

ABSTRACT

This study has been prepared in order to determine whether there are innovations other than the known grammatical features of Old Anatolian

* Bu makale 08.06.2022 tarihinde dergimize gönderilmiş; 09.06.2022 tarihinde hakemlere gönderilme işlemi gerçekleştirilmiş; 20.06.2022 tarihinde hakem raporlarının değerlendirilmesi sonucu yayın listesine dâhil edilmiştir.

Bu çalışma, Oğuz Samuk, "Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-Nâme Tercümesi (1b-43b): Metin-Dil İncelemesi-Sözlük", İstanbul Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2012 adlı yüksek lisans tezinden hareketle yeniden hazırlanmıştır.

Makaleye atıf şekli; Oğuz Samuk, Eski Anadolu Türkçesinde Bir Kişisel Gelişim Kitabı: Kabus-nâme, *Karabük Türkoloji Dergisi*, Cilt/Sayı: 5-1 (2022), Karabük 2022, s. 120-129.

ISSN 2667-7253/e-ISSN 2687-3885, DOI:

** Arş. Gör. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırklareli Misafir Araştırmacı, Calgary Üniversitesi, Werklund School of Education, Dil ve Okuryazarlık Bölümü, Calgary, Kanada, samuk.oguz@klu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-7332-9964

Turkish, as well as other features and the known vocabulary of this period, and to bring the data obtained as a result of the examination of this translation to the academic area.

In this article, which includes some general information about Kabus-nâme and its translations, the distinctive phonetic and morphological features of Kabus-Nâme are emphasized.

Kabus-Nâme was used as a kind of self-help book when it was written and translated periods.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Qabus-Nâme, Life Coaching, Linguistics, Turkish Language and Literature

GİRİŞ

13.-15. yüzyıllarda Anadolu sahasında konuşulan ve yazılan Oğuz Türkçesine Eski Anadolu Türkçesi adı verilir. Bu dönemde, özellikle dinî eserler olmak üzere pek çok eserin tercümesi yapılmış, yapılan bu tercümelemler genellikle devrin hükümdarlarına sunulmuştur. 14. yüzyıl Anadolu'su bir tercümelemler silsilesine şahitlik etmiştir. Yapılan bu tercümelemler Arapça ve özellikle de Farsça kaynaklıdır ki yazımıza konu olan Kabus-nâme de bu dönemde ortaya konan tercümelemlerden biridir.

Kabus-nâme, Keykavus bin İskender'in MS 1082 yılında oğlu Gılân Şah için kaleme aldığı nasihatname-siyasetname türünde Farsça bir eserdir. Eser kırk dört bölümden oluşur ve eserde; Allah'ın varlığı ve birliğinden peygamberlik ve peygamberliğin hikmetlerine, anne baba hakkından yaşlılık ve gençliğin getirdikleri/götürdüklerine, satranç oynamaktan aşk ve âşık olmaya, emanet saklamaktan ev ve mülk satın almaya, konuk olmak ve konuk ağırlamaktan kadın erkek ilişkilerine kadar pek geniş bir alanda ilgiyle okunacak bilgiler; Kur'an'dan ayetlerle, hadislerle, hikâye ve şiirlerle beslenerek verilmiştir. Devrinde -orijinal ifadesiyle- "life coaching" hizmeti veren Kabusnâme, günümüzdeki kişisel gelişim kitaplarının atası olma özelliğini de taşımakta olup hâlâ ilgiyle okunmaktadır.

Aslı Farsça olan Kabus-nâme'nin -Eski Anadolu Türkçesi döneminde- bilinen ve farklı coğrafyalarda ele geçen altı tercümesi mevcuttur. Kabus-nâme'nin bu kadar çok çevirisinin olması eserin yüzyıllardır ilgiyle okunduğunun bir göstergesi olarak algılanabilir.

Kabus-nâme, Keykavus bin Gskender'in MS 1082 yılında oğlu Gilân Şah için kaleme aldığı nasihatname-siyasetname türünde bir eserdir. Eser kırk dört bölümden oluşur ve eserde; Allah'ın varlığı ve birliğinden peygamberlik ve peygamberliğin hikmetlerine, anne baba hakkından yaşlılık ve gençliğin getirdikleri/götürdüklerine, satranç oynamaktan aşk ve âşık olmaya, emanet saklamaktan ev ve mülk satın almaya, konuk olmak ve konuk ağırlamaktan kadın erkek ilişkilerine kadar pek geniş bir alanda ilgiyle okunacak bilgiler; Kur'an'dan ayetlerle, hadislerle, hikâye ve şiirlerle beslenerek verilmiştir. Devrinde -orijinal ifadesiyle- "yaşam koçluğu" hizmeti veren Kabusnâme, günümüzdeki kişisel gelişim kitaplarının atası olma özelliğini de taşımakta olup hâlâ ilgiyle okunmaktadır.

Kabus-nâme ve Bilinen Tercümelere Hakkında

Tercüme kelimesi üzerine yapılan çalışmalar bu kelimenin menşei noktasında birtakım ihtilaflar olduğunu göstermektedir. Kelimenin Arapça kurallara uygun olup kaynağının bu dil olduğunu söyleyenler olduğu gibi, kelimenin Ârâmiceden Arapça ve İbraniceye geçtiğini söyleyenler de vardır. Bunlarla birlikte kelimenin Farsça, Ârâmice, Süryânice veya Akadca asıllı tercüman kelimesinden Arapçaya geçtiği görüşleri de vardır. Cumhuriyet döneminden itibaren tercüme kelimesi, çeviri kelimesiyle karşılanmaya başlanmış ve bu kelime günümüzde daha yaygın kullanılır olmuştur.¹

Bir kültür ve medeniyet havzasındaki bilgi ve kültür birikimini diğer bir havzaya aktaran ve böylece alıcı havzadaki kültürün zenginleşmesine imkân sağlayan tercüme faaliyetleri kültürlerin oluşmasında ve gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.² Bu anlamda tercüme faaliyetleri denizler arasındaki akıntıyı sağlayan birer boğaz/kanal olarak düşünülebilir.

Kabus-nâme de İran havzasından, İslamlaşma sürecindeki Anadolu havzasına aktarılan önemli bir kültür denizinin hiç de küçümsenemeyecek katrelerinden oluşmaktadır.

Kemal Yavuz, EAT döneminde ortaya konan eserlerin Türkçe yazılış sebepleriyle ilgili olarak, bir makalesinde³ Türkçenin bu asırlarda iki derdi olduğunu söylemiş; bunlardan birincisinin, gramerinin bulunmayışı; ikincisinin

¹ Konuyla ilgili daha geniş bilgi için bk. Sadık Yazar, "Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleceği", İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2011, s. 13.

² Mustafa Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Tercümelerin Türk Diline Etkisi.", 38. ICANAS Toplantısı, 10-15 Kasım 2007, Ankara, s.1

³ Kemal Yavuz, "XIII-XVI. Asır Dil Yadigarlarının Anadolu Sahasında Türkçe Yazılış Sebepleri ve Bu Devir Müelliflerinin Türkçe Hakkındaki Görüşleri"; Türk Dünyası Araştırmaları, sy. 27, Faruk Timurtaş'a Armağan, İstanbul 1983, s. 42.

de kısırlığı ve nasıl zenginleşeceği olduğunu ifade etmiştir. Daha sonra da konuyu maddeler hâlinde ele almıştır:

1. Pâdişâhların ve emirlerin isteği ile Türkçe eser verme ve onların kültür faaliyetlerini desteklemeleri,
2. Tamamen Türk olan tebaanın Türkçe yazmaya zorlaması ve öğrenme istekleri,
3. Tarikat büyüklerinin halkı irşâd maksadı ile Türkçe yazıp söylemeleri,
4. Türkçe eser vermekle mensûbu buldukları millete ilim yönünden hizmet, hayır duâ ile anılma ve unutulmama düşüncesi,
5. Tercüme arzusu yanında, Tatar ve Kırım Türkçesi'ni beğenmeyerek bu şivelerde görülen eserleri Anadolu Türkçesi'ne çevirme gayretleri,
6. Meslek gayreti,
7. Mevzûda çeşitlilik ortaya koyma düşüncesi,
8. İbret için eser yazma,
9. Müelliflerdeki Türkçe şuuru.

İşte Kabus-nâme'nin de bu dönemde, bu anlayışların biri ya da birkaçına matuf olarak ele alındığı kanaatini taşımaktayız.

Kabus-nâme'nin yazarı olan Unsurü'l-Ma'âlî Keykavus b. İskender b. Kâbus, İran'ın Taberistân ve Gurgân eyaletlerinde hüküm süren Ziyârî hanedanına mensuptur. Kâbusnâme'yi yazdığı 475/1082 yılında altmış üç yaşında olduğuna göre 412/1021'de doğduğu ve eserinden iyi bir eğitim gördüğü anlaşılan Keykâvus, oğlu Gılanşah için Fars dili ile yazdığı ahlakî, siyasî nitelikteki eseri Kâbusnâme ile tanınmıştır. Keykâvus tarafından, devletin başına geçtiğinde nasıl davranacağı konusunda oğluna bilgi vermek amacıyla kaleme alınan bu eser Enderznâme, Pendnâme, Kitâbü'n-nasihat, Nasihatnâme gibi isimlerle de bilinir. Kâbusnâme bir önsöz ve kırk dört bölümden meydana gelmektedir. Eser Moğol istilâsı öncesi İslâm medeniyetinin bir özeti olup bu dönemin siyasî, içtimaî, iktisadî, ilmî, hukukî durumu, eğitim öğretim, sanat ve meslekleri hakkında güvenilir bir kaynak olup nasihat, görgü kuralları, eğitim ve ahlâk, ilimler, meslekler, devlet adamları ve görevleri hakkında bilgi verir. Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâme'siyle aynı çağda yazılmıştır ve Farsça nesrin seçkin örneklerinden biridir. Kitapta işlenen konular âyet ve hadisler, hikâyeler, hikmetli sözler, atasözleriyle daha anlaşılır hale getirilmiştir. Eser ilk olarak Rızâ

Kulı Han Hidâyet tarafından neşredilmiş, daha sonra çeşitli tarihlerde yirmiye yakın baskısı yapılmıştır.⁴

Aslı Farsça olan *Kabus-nâme*'nin -EAT döneminde- bilinen ve farklı coğrafyalarda ele geçen altı tercümesi mevcuttur. Bu altı tercüme şunlardır: 1.Mütercimi bilinmeyen ilk tercüme⁵, 2. Şeyhoğlu Sadrüddin tercümesi,⁶ 3. Akkadioğlu tercümesi,⁷ 4. Bedr-i Dilşâd tercümesi, 5. Mercüme Ahmed tercümesi,⁸ 6. Mütercimi bilinmeyen ikinci tercüme.”

Mütercimi Bilinmeyen İlk Çeviri:

Tek nüshası sahaf Raif Yelkenci’de iken daha sonra Toronto’da Eleazar Birnbaum’un eline geçen ilk çevirinin XIV. yüzyılın ilk yarısında gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.⁹ Birnbaum çevirinin tarihini ortaya koymak için elindeki yazmanın filigranlarını temel almıştır. Birnbaum buna göre yazmanın filigranının boşluklu ve yatay satırlı olmasından dolayı bu eserin 1370-1386 yılları arasında yazılmış olabileceğini söylemiş ve bu tezini ispatlamaya yarayan birtakım verileri ortaya koymuştur.¹⁰ Saadettin Buluç’un bir makalesinde tanıttığı¹¹ bu çevirinin tıpkıbasımı E. Birnbaum tarafından yayımlanmıştır.¹²

Şeyhoğlu Sadrüddin Tercümesi:

“Şeyhoğlu Sadrüddin tarafından, 1361-1387 yılları arasında Germiyanoğulları beyi olan Süleyman Şah için yapılmıştır. 14. yüzyılın ikinci yarısında yapılan tercümenin 1459 yılında istinsah edilen nüshası, bugün Kâhire Millî Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Harekeli nesih ile yazılmış bu nüsha 107 varaktır. Nüsha, eserdeki birçok fonetik gelişme ve değişmeyi hareketlerle göstermesi bakımından önemlidir.”¹³

Akkadioğlu Tercümesi:

-
- ⁴ Rıza Kurtuluş, “Kevkavus b. İskender”, C. XXV, DİA, Diyanet Vakfı Neşriyatı, İstanbul, 2002, s. 357.
- ⁵ Bu tercümeyle ilgili daha geniş bilgi için bk. Aysel Güneş, “Kabusname’nin Bilinen İlk Türkçe Çevirisi (Giriş-Metin-Dizin)”, Marmara Üniversitesi TAE, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 2001.
- ⁶ Bu tercümeyle ilgili daha geniş bilgi için bk. Enfel Doğan, Şeyhoğlu Sadrüddin’in Kâbûs-nâme Tercümesi, Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım, Mavi Yayıncılık, İstanbul 2011.
- ⁷ Bu tercümeyle ilgili daha geniş bilgi için bk. Enfel Doğan, “Emir Süleyman Dönemi Şairlerinden Akkadioğlu’nun Kâbûsnâme Tercümesi ve Nüshaları Üzerine”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi / Journal of Modern Turkish Studies*, C. 8, sy. 1, Ankara, Mart 2011, s. 7-24.
- ⁸ Bu tercümeyle ilgili daha geniş bilgi için bk. Keykâvus, *Kabusnâme*, haz. Orhan Ş. Gökyay, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, 2006.
- ⁹ Rıza Kurtuluş, a.g.e.
- ¹⁰ Enfel Doğan, a.g.e., s.21
- ¹¹ Saadettin Buluç, “Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kâbûs-nâme Çevirisi”, *TDAY-Belleten*, 1969, s. 195-200.
- ¹² Enfel Doğan, a.g.e.
- ¹³ Enfel Doğan, a.g.e., s.22.

“Üçüncü çeviri Akkadioğlu tarafından, Yıldırım Beyazıt’ın oğlu Emir Süleyman (Süleyman Çelebi, 1377-1411)’in veziri Hamza Bey için yapılmıştır. Bu çevirinin ikisi Türkiye’de biri İngiltere’de olmak üzere üç nüshası mevcuttur: a) Atatürk Kitaplığı, İstanbul Kitaplığı Bölümü, 170 KEY. b) British Museum, Or. 7320. c) Millî Kütüphane, Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 303.”¹⁴

Mercüme Ahmed b. İlyâs Tercümesi:¹⁵

Bu tercüme II. Murâd’ın isteği üzerine yazılmış olup mütercimi tarafından eserin yazılış serencâmını şöyle anlatır:

“...ind-Allahi ve’n-nâs... Mercimek Ahmed ibn İlyas -afâ anhumâ- bir gün Filibe yolunda padişah hizmetine vardım, gördüm ki Sultan-ı cihan sahibkıran-ı zaman sultan ibn es-sultan Sultan Murad Han ibn Muhammed Han ibn Bayezid ibn Murad Han ibn Orhan ibn Osman halledallahü mülkehu ve ebbede devletehu elinde bir kitap tutar. Bu zaif hastadil ol âli-cenabdan ne kitaptır diye istida ettim. Ol lâfz-ı şeker-barından Kabusnâme’dir diye cevap verdi ve eyitti ki hoş kitaptır ve içinde çok faydeler ve nasihatlar vardır; ammâ Farsî dilince dir. Bir kişi Türkiye tercüme etmiş, velî ruşen değil, açık söylememiş. Eyle olsa hikâyetinden halâvet bulmazız dedi. Ve lâkin bir kimse olsa ki bu kitabı açık tercüme etse, ta ki mefhumundan gönüller haz alsın. Pes bu zaif ikdam ettim, buyurursanız ben kemine tercüme edeyin deyince ol pak-nazarlu padişah senin ne haddindir, demedi, fılhal tercüme et diye buyurdu. Eyle olsa ben kemine dahi sâyettim... Kabusnâme’yi Türkiye tercüme ettim...”¹⁶

“Mercüme Ahmet bu çeviriyi genişletmiş, eksik ya da akapalı gördüğü yerlerde açıklamalarda bulunmuştur. Mütercim çeviri yaparken eserin aslındaki cümle yapısına çok bağlı kalmıştır, yani Farsça cümle yapılarını da kullanmıştır. Mütercim kitabın çevirisini H.835 / M. 1431-32’de tamamladığını belirtmektedir. Bu çevirinin Türkiye ve dünya kütüphanelerinde birçok nüshası vardır.”¹⁷

Bedr-i Dilşâd, Mahmûd b. Mehmed Şirvânî Tercümesi:

“Hayatı hakkında çelişkili ifadelerin bulunduğu Bedr-i Dilşâd XV. yüzyılda yaşamış ve bu devirde eserlerini yazmıştır. Bedr-i Dilşâd’ın Murâdnâme’si üzerinde, birçok çalışma yapılmasına karşın onun Kâbüsnâme’den bir çeviri olduğu Amil Çelebioğlu tarafından tespit edilmiştir. Eserin bazı ansiklopedik bilgileri barındırmasına karşın onu tamamen ansiklopedik bir eser olarak değerlendirmenin yanlış olacağını savunan Çelebioğlu, onu ahlakî ve nasihatnâme türünden bir eser olarak görmeyi daha doğru olacağını düşünmektedir. Amil Çelebioğlu, Bedr-i Dilşâd’ın açık bir şekilde

¹⁴ Enfel Doğan, a.g.e.,

¹⁵ Eserle ilgili daha geniş bilgi için bk. Orhan Şaik Gökyay, Keykavus, Mercimek Ahmet, Kabusnâme, Kocabalı Yayınevi, İstanbul, 2006.

¹⁶ Orhan Şaik Gökyay, a.g.e., s.19.

¹⁷ Enfel Doğan, a.g.e., s.24.

belirtmemesine karşın, Murâdnâme'nin Kâbûsnâme'nin manzum bir tercümesi, daha doğrusu yer yer şerhler ve telifi kısımları ihtiva eden serbest bir tercüme olduğunu dile getirmektedir. Murâdnâme'yi kaynak metinle karşılaştıran Çelebioğlu, eserde aynen aktarılmış bölümlerin yanında, genişletilmiş ve çeşitli ilaveleri barındıran beyitlerin daha fazla olduğunu söylemektedir.”¹⁸

“Murâdnâme, mesnevi nazım biçiminde ve aruzun **fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül** kalıbıyla kaleme alınmış olup yazarının hâtimede ifade ettiğine göre 10400 beyitten oluşmaktadır; ancak elimizdeki yegâne nüshasında 9820 beyit bulunmakta olup eserin eksik olduğu anlaşılmaktadır. Rüyasında bir müşşidin kendisine bir kitap yazıp padişaha sunmasını söylemesi üzerine eserini yazmaya başladığını ifade eden Bedr-i Dilşâd, eserini 1426 yılında yazmaya başladığını, 1427 senesinde de sonlandırmış ve devrin padişahı II. Murad'a sunmuştur.”¹⁹

Mütercimi Bilinmeyen İkinci Tercüme:

Kabus-nâme'nin EAT döneminde mütercimi bilinmeyen bir çevirisi daha vardır. Bu çeviri İngiltere'de British Museum'da Or. 11281 numarada bulunmaktadır. Eserin mütercimi, çeviri tarihi, çeviri yeri ve sebebi ile ilgili hiçbir bilgi eserde yer almamaktadır. Sadece eserin iç kapağında “min kütübi'l fakîr seyyid Hasan el-Hâşimî” ifadesi yer alır ki bunun da eserin kimin kütüphanesinde bulunduğu bilgisinden öteye geçmeyeceği kanaatini taşımaktayız. Ayrıca bu tercüme çalışmamızın konusunu oluşturur.

Eserin orijinali kırk dört bapтан oluşur fakat bu çeviri kırk bir baptır. Eserde eksiklik görülmemektedir fakat mütercim, bazı bapları birleştirmiş bazı bapları ise atlamıştır.

Eser, seksen dokuz varaktan oluşmaktadır ve varaklardaki satır sayısı on beştir. Bu eser üzerinde Fatih Deniz Akyüz de yüksek lisans tez çalışması yapmıştır.²⁰

SONUÇ

Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-nâme Tercümesi EAT dönemine ait bir metindir. Metnin mütercimi ve tercüme tarihi belli olmadığından yazarı ve yazıldığı yakın dönemle ilgili ayrıntılı bilgiler elde edilememiştir. Metnin yazılış özellikleri ve kelime kadrosundan hareketle metnin XIII-XV. yüzyıllar arasında yazılmış olabileceği düşünülmektedir.

¹⁸ Sadık Yazar, a.g.t., s. 880.

¹⁹ Sadık Yazar, a.g.t.

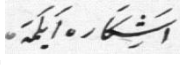
²⁰ Fatih Deniz AKYÜZ, “Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-Nâme Tercümesi (44a-90b): Metin-Dil İncelemesi-Sözlük”, İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

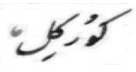
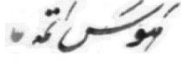
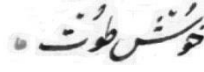
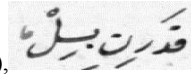
Her şeyden önce bu eserin fonolojik ve morfolojik verileri sayesinde XIII-XV. yüzyıllar arasında konuşulan ve yazılan EAT metinlerinin -eserden esere, müelliften müellife bazı farklılıklar olsa da- hemen hemen aynı özellikleri taşıdığı bir kez daha görülmüştür.

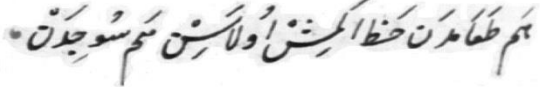
Eser her ne kadar tipik bir EAT metni olsa da birtakım farklılıkları da bünyesinde barındırmaktadır:

Öncelikle eserin kendi içerisindeki farklılıklar ele alınacak olursa kullanılan kelimelerin günümüz Türkçesine yakın hâlinin ya da günümüz Türkçesindeki hâlinin Eski Türkçedeki ya da EAT'deki hâliyle bir arada kullanılmış olması (*fağır/derviş*, *key/katı/çok*, *ğavga/sitîze vb.*) metnin bir geçiş dönemine ait olabilme ihtimalini düşündürmektedir.

Hâcı (10a/7) kelimesi gibi Türkçe kelime türetme kurallarına göre türetilmiş bazı kelimelerin olması da dikkat çeken diğer unsurlardandır.

Metinde dikkat çeken bir diğer unsur da;  “*âşikâre eyleme*” (25b/7),

 “*görgil*” (25b/4),  “*heves etme*” (25b/1), 
“*hoş* *tut*” (25b/2),  “*qadrin bil*” (25b/6),

 “*hem ta'âmdan hazz almış olasin hem süciden*” (30a/12) gibi cümle bitişlerinde yer alan özel işaretler eserde noktalama işareti görevinde bir takım işaretler kullanıldığını düşündürmektedir. Bu işaretlerin bir çoğunun cümlenin bitişine denk gelmesi de düşüncemizi desteklemektedir.

Metin oluşturulurken sağlam bir metnin ortaya çıkması için son derece dikkatli çalışılmıştır. Sosyo-politik açıdan da yadsınamaz bir değer taşıdığı âşikâr olan bu eserin ilim hayatına kazandırılmasının; devrin sosyal ve kültürel durumunu ortaya koyma, halkın dinî, sosyal ve politik hayat anlayışını yansıtırma gibi birtakım önemli veriler doğurduğu rahatlıkla söylenilebilir.

Eserin günümüzde de ilgiyle okunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Kabus-nâme'nin farklı tercümelemleri farklı yazarlar²¹ tarafından

²¹ Bk. Enfel Doğan, Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kâbüs-nâme Tercümesi, Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım, Mavi Yayıncılık, İstanbul 2011.; Keykâvus, Kabusnâme, haz. Orhan Ş. Gökyay, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, 2006.

neşredilmiş bunun dışında Atilla Özkırmımlı Tercüman 1001 Temel Eser serisinde kısmen sadeleştirerek iki cilt halinde yeniden yayımlamıştır.²²

Kabus-nâme'nin günümüz ya da yakın tarihimizdeki etkilerine de göz atılacak olursa bu anlamda eserden yapılan alıntılarının varlığı da dikkat çekici niteliktedir:

“Ey oğul eğer şair olup şiir ayıtmağa kasdetsen cehdet ki şiirde sözün murabba ola, yani ruşen ola, açık ola. Ve sakın ki gamız söylemeyesin, yani örtülü söylemeyesin. Mesela bir şiirde bir sözün ki manası şerhin sen bilesin ve ayruk kişi bilmeye, anın bigi sözü söyleme. Zira şiiri halk için aydurlar, kendileri için ayıtmazlar. Pes şiirin manası açık gerektir ki ruşenliği sebebinden ötürü kim gerekse rağbet ede.”

Asım Bezirci, ikinci yeni şairlerinin okuyucuyu hesaba katmayan, dil ve üslup konusundaki bireysel ve keyfi tercihlerine konuyla ilgili Kabus-nâme'den yapmış olduğu bu alıntıyla eleştirisine tarihsel bir dayanak oluşturmuş böylelikle Kabus-nâme'ye bu alanda da işlerlik kazandırmıştır.²³

Aynı şekilde, Kabus-nâme eğitim bilimcilerin de dikkatinden kaçmamış olmalı ki Yahya Akyüz de Türk Eğitim Tarihi adlı kitabında²⁴ Kabus-nâme'den bahsetmiş hatta “Kabusname'nin Türk eğitim tarihindeki yeri nedir?” şeklinde bir başlık altında konuyu incelemiştir.

İncelemesini yaptığımız bu eserin de diğer Kabus-nâme neşirleri gibi alana çeşitli katkılar sağlayacağı kanaatini taşımaktayız. Aynı zamanda; akademik olarak incelenen bu eser pek çok sosyopolitik konuya da değindiğinden, sadece akademik alana değil toplumun bir çok kesimine de hitap edebilecek tarzdadır.

²² Rıza Kurtuluş, “Kevkavus b. İskender”, C. XXV, DİA, Diyanet Vakfı Neşriyatı, İstanbul, 2002, s. 357.

²³ Asım Bezirci, İkinciYeni Olayı, 2.bs., İstanbul, Evrensel Basım ve Yayın, 2005, s.11

²⁴ Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2008, 12. bs., Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2008, s. 114.

KAYNAKÇA

AKYÜZ Fatih Deniz, “Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-Nâme Tercümesi (44a-90b): Metin-Dil İncelemesi-Sözlük”, İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

AKYÜZ Yahya, Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2008, 12. bs., Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2008.

BEZİRCİ Asım, İkinciYeni Olayı, 2.bs., İstanbul, Evrensel Basım ve Yayın, 2005, s.11

BULUÇ Sadettin, “Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kâbûs-nâme Çevirisi”, TDAY-Belleten, 1969, s. 195-200.

DOĞAN Enfel, “Emir Süleyman Dönemi Şairlerinden Akkadioğlu'nun Kâbûsnâme Tercümesi ve Nüshaları Üzerine”, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi / Journal of Modern Turkish Studies, C. 8, sy. 1, Ankara, Mart 2011, s. 7-24.

DOĞAN Enfel, Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kâbûs-nâme Tercümesi, Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım, Mavi Yayıncılık, İstanbul 2011.

GÖKYAY Orhan Şaik, Keykavus, Mercimek Ahmet, Kabusnâme, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006.

GÜNEŞ Aysel, “Kabusname'nin Bilinen İlk Türkçe Çevirisi (giriş-metin-dizin)”, Marmara Üniversitesi TAE, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 2001.

KURTULUŞ Rıza, “Kevkavus b. İskender”, C. XXV, DİA, Diyanet Vakfı Neşriyatı, İstanbul, 2002.

ÖZKAN Mustafa, “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Tercümelemin Türk Diline Etkisi.”, 38. ICANAS Toplantısı, 10-15 Kasım 2007, Ankara.

YAVUZ Kemal, “XIII-XVI. Asır Dil Yadigârlarının Anadolu Sahasında Türkçe Yazılış Sebepleri ve Bu Devir Müelliflerinin Türkçe Hakkındaki Görüşleri”; Türk Dünyası Araştırmaları, sy. 27, Faruk Timurtaş'a Armağan, İstanbul 1983.

YAZAR Sadık, “Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği”, İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2011.

www.kurantefsiri.org, 3.03.2012, 13:00

www.tdk.gov.tr, 2.08.2012, 18:00